כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בהר - בחוקותי ■ כ"א אייר ה'תשע"ז ■ 17.05.2017 ■ גליון מס' 427 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

ויתן אל לבו לתקן

/ כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל

איתא בספר יצירה (עי' פירוש הרס"ג לספר יצירה, פרק ד) שלאדם ישנם ז' נקבים בגולגולת, ב' עינים, ב' אזנים, ב' נקבי החוטם והפה, והם כנגד ז' המדות שבאדם. ויש לומר על פי פשטות, דהאדם חייב לתקן מדותיו במה שחטא בנקבים אלו, כגון שאטם אזנו מזעקת הדל ולא חפץ לשמוע דברי תורה, ומה שחטא באזנו השניה בקום ועשה כגון ששמע דיבורים אסורים, וכן חטא ופגם בעיניו ובשאר נקבים שבגולגולתו, שהם בחינת צלם אלקים אשר יצר את האדם בחכמה, בצלם דמות תבניתו. ומזה יבין האדם מקצת דמקצת תעלומות חכמתו של יוצר בראשית, ויתן אל לבו לתקן את נפשו ולשוב אל ה', ואז יוכל לקבל את התורה כדבעי.

ואפשר דזהו הטעם שאין נושאין נשים בימי ספירת העומר (שו"ע אורח חיים סי' תצג, א), דזהו כשם שאין נושאין בעשרת ימי תשובה (מטה אפרים סי' תרב, ה), כי בימים הללו חייב האדם להיות עוסק בתשובה על חטאיו ועוונותיו ולא בשמחות נישואין, וכל ימי הספירה קודש הם לתיקון דרכי האדם. ולבבו יבין לשוב אל ה' המרבה לסלוח כל זמן שעדיין מספיקין בידו לעשות תשובה, פן יאחר ויהא מן הצועקין ואינן נענין ח"ו, וכאשר יתקנו בני אדם את המדות ויעשו תשובה, אולי יזכו שבחג השבועות יפקון מגלותא כדאיתא בתיקונים (תיקון כא, דף נה, א).

והארץ לא תימכר לצמיתות

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות" (כלים פ"א מ"ו) מהי הסיבה לקדושתה זו של ארץ ישראל, האם קדושת הארץ היא מפני היותה ארצו של העם היהודי המקיים בה את מצוות ה', או שקדושת הארץ עומדת בפני עצמה גם ללא הקשר שלה לעם ישראל? והנה במקורות חז"ל רואים אנו שארץ ישראל עומדת בסגולתה המיוחדת עוד טרם היות עם יהודי בעולם, והארץ התייחדה משאר הארצות כבר בבריאת העולם: "ארץ ישראל נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף" (תענית י' א). וכך מבוארים הדברים גם בהסברו של הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ב ה"ב) על מקומו המיוחד של המזבח: "ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו נח (המזבח) כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קורבן כשנברא, ומשם נברא. אמרו חכמים: אדם ממקום כפרתו נברא". ואת סגולתה של הארץ מוצאים אנו בתורה עוד טרם נכנסו ישראל לארץ, כבר בלכתם במדבר העיד הכתוב: "ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה, תמיד עיני ה' אלוקיך בה מרשית השנה עד אחרית שנה" (דברים יא יב).

הרמב"ן בפירושו לתורה (ויקרא יח כה) מסביר את ייחודה של ארץ ישראל: "כי השם הנכבד ברא הכל ושם הכח בעליונים ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל . . . והנה השם הנכבד הוא אלוקי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם. אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה'

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

במעלת אמירת שירת הים בכל יום
במאמר שלפנינו נעסוק בעז"ה בגודל מעלתה של אמירת "שירת הים" ושכרה, שאנו אומרים בכל יום ויום...
המשך בעמי 2

שוויית קיץ
לפני מספר שנים חזרתי בתשובה שלמה. האם מבחינת ההלכה אני חייב להסיר את הקעקועים, או שאין בזה חובה?...
המשך בעמי 3

סיפור לשבת
כך ניצלו רבי שמעון בר יוחאי ואלעזר בנו מהרומאים
עד לאותם ימים בהם חי ופעל רבי שמעון בר יוחאי, היתה תקופה קשה ביותר לעם ישראל. הרומאים, ובראשם הקיסר אדרינוס...
המשך בעמי 4

שביבים
- בני ישראל מחוברים האחד לשני בארץ ישראל
- מעלת ה"מלמד" על האב
- נהגו כבוד זה בזה
- סחיטת לימונים בשבת / "סולם"
- מדוע קולעים את החלה?
- "אל תונו איש את אחיו"

המשך בעמי 5

מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל, בהנחילו אותה לעמו המייחד שמו זרע אוהביו, וזה שנאמר: 'והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ'. והנה השם הנכבד אלוקי האלהים בכל העולם, (הוא) אלוקי ארץ ישראל שהיא נחלת ה', וזהו שנאמר (מלכים ב, יז כו): 'משפט אלוקי הארץ'." מדברי הרמב"ן משמע שסגולתה וקדושתה של הארץ אינן מפני שהארץ ניתנה לעם ישראל, נהפוך הוא, מפני מעלתה המיוחדת של הארץ מצד עצמה נתנה הקב"ה לעמו ישראל. והדבר מבואר בכמה מדרשים. כמו בילקוט שמעוני (חבקוק ג ה) דרשו: "רשב"י פתח: 'עמד וימודד ארץ' - מדד הקב"ה כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה להינתן לישראל אלא ארץ ישראל". או במדרש אחר (במדב"ר כג): "אמר הקב"ה למשה: הן הארץ חביבה עלי שנאמר: 'ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד' וישראל חביבים עלי שנאמר: 'כי מאהבת ה' אתכם', אמר הקב"ה: אני אכנים את ישראל שהם חביבים עלי, לארץ שחביבה עלי". ועוד דרשו שם: "אמר הקב"ה: הארץ שלי שנאמר: 'כי לי הארץ', וישראל שלי הם שנאמר: 'כי לי בני ישראל עבדים', מוטב שאנחיל ארצי לעבדי - שלי לשלי, לכך נאמר: 'זאת הארץ אשר תיפול לכם לנחלה'." ועוד אמרו במדרש (תנחומא מסעי ד): "'אף נחלה שפרה עלי' (תהלים טז ו) - יש אדם שהוא נאה ולבושו כעור, הוא כעור ולבושו נאה, אבל ישראל אינם כן, אלא הם נאים ולבושיהם נאים, הם נאים לארץ וארץ ישראל נאה להם, לכך אמר: 'אף נחלה שפרה.'"

אלא שהקשר האלוקי של עם ישראל עם ארץ ישראל הוא דו סטרי, יש בו לא רק זכויות אלא גם חובות: "אמר להם הקב"ה לישראל: כשם שמכרתי את עמי ו(אח"כ) קירבתים, שנאמר: 'שובו בנים שובבים' (ירמיה ג יד), וכן הוא אומר: 'כי כה אמר ה': חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו' (ישעיה נב ג), כך אתם לא תמכרו את הארץ לחילוטין, שנאמר: 'והארץ לא תימכר לצמיתות', חביבה עלי ארץ ישראל שקידשתי אותה מכל הארצות". הקב"ה דורש מעם ישראל נאמנות לארצו. ואכן עם ישראל בכל שנות גלותו גילה את הנאמנות הזו, והוא העלה את ירושלים על ראש שמחתו, והתקווה של "לשנה הבאה בירושלים הבנויה" היתה מסיימת את תפילת הנעילה ביום הכיפורים ואת ליל הסדר בחג הפסח, והנה כאשר סוף סוף זכינו לשוב לארצנו דווקא כאן חל כרסום בנאמנות הזו, ועל כן יש בימינו ביתר שאת להגביר בחברה הישראלית את הנאמנות הזו.

במעלת אמירת שירת הים בכל יום

/ הרה"ג אריה הכהן פלשניצקי שליט"א*

במאמר שלפנינו נעסוק בעז"ה בגודל מעלתה של אמירת "שירת הים" ושכרה, שאנו אומרים בכל יום ויום.

כתב בספר מנורת המאור (פרק ב - תפילה סדר מאה ברכות) דאיתא במדרש: כל האומר שירת הים בכל יום זוכה לחיי העולם הבא. מפני שהוא מאמין בה' ברוך הוא ובנפלאות שעשה עם אבותינו. וגרסי' בגמ' חולין (בפרק גיד הנשה), חביבין ישראל לפני ה' ברוך הוא [יותר ממלאכי השרת, שישראל אומרים שירה] בכל עת שירצו ומלאכי השרת אין אומרים אותה אלא פעם אחת ביום, ואמרי לה פעם אחת בשבת, ואמרי לה פעם אחת בחדש, ואמרי לה פעם אחת בשמיטה, ואמרי לה פעם אחת ביובל. וגרסינן במדרש יהי אור בשעה שאומר אדם שירת הים אחר פסוקי דזמרה, כנסת ישראל מתעטרת באותו כתר שמעטר בו ה' ברוך הוא למלך המשיח, ועליו חקוקים שמות הקדושים, ובו נתעטרו ישראל יום שקרע להם ה' ברוך הוא ים סוף, וניער פרעה וחילו בתוכו. לפי' צריך אדם לכוין את לבו בשירה זו בכל יום ויום, והזוכה בה יזכה לראות פני המשיח, בתיקון אותו כתר, מדה כנגד מדה. הוא אומר שירת הים בכל יום ומאמין שגאל הב"ה את אבותיו ממצרים וקרע להם הים והעבירם בתוכו בחרבה ושקע צריהם בתוכו, לפיכך יזכה לראות ימות המשיח וגאולה שעתיד ה' ברוך הוא לגאול אותנו מגלות זה.

ובספר "סדר היום" כתב: ויאמר שירת הים בזמרה ושיר ושבחה מלה במלה. והזוכה לומר אותה כראוי בעולם הזה זוכה לאומרה לעתיד עם כל ישראל.

כתב המשנה ברורה (סי' נא' ס"ק יז') על פי הזוה"ק: ויאמר שירת הים בשמחה וידמה בדעתו כאלו באותו היום עבר בים, והאומר בשמחה מוחלין לו עונותיו. ובספר הברית כתב: תאמר שירת הים בכל יום בכוונה ובקול נעים ובשמחה, כאשר אמרו חז"ל כתיב ויסע משה את ישראל מים סוף (שמות ט"ו) הסיעם מעונותיהם שנמחל להם.ובספר בן איש חי כתב: שירת הים, יאמר בשמחה ובנעימה, כאילו עומד בתוך הים בשעת הנס, ובזה תהיה מסוגלת לכפרת עונותיו. ובסידור יעב"ץ כתב, שצריך לומר שירת הים בשמחה גדולה והוא תיקון גדול לנפש, ע"ש.

ובספר כף החיים (סי' נא' אות מא') הביא בשם המדרש, שמי שאומר בכל יום שירת הים בשמחה רבה ובדקדוק התיבות ובטעמים ומכוין כאילו הוא בעצמו יוצא ממצרים ועובר הים והקב"ה מצילו מוחלין לו עוונותיו. וזהו שאמר הכתוב 'השירה הזאת לאמר' ר"ל שציוונו לאמר אותה בכל יום, ע"ש.

ובזוהר שמות (פרשת בשלח) איתא, תנינן כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא ומכוון בה זכי למימרא לזמנא דאתי דהא אית בה עלמא דעבר, ואית בה עלמא דאתי ואית בה קשרי מהימנותא, ואית בה יומי דמלכא משיחא, ותלי עלה כל אינון תושבחאן אחרנין דקאמרי עלאי ותתאי, וכו'. דכתיב 'לאמר', לאמר בההוא זמנא, לאמר בארעא קדישא בזמנא דשרו ישראל בארעא, לאמר בגלותא, לאמר בפורקנא דלהון דישראל, לאמר לעלמא דאתי, ע"ש. [פירוש: כל אדם שאומר שירה זו בכל יום ומכוין בה זוכה לאומרו לעתיד לבוא, כי יש בה עולם העבר, ויש בה עולם הבא, ויש בה ימות המשיח. ונתלים עליה כל התשבחות האחרות שאומרים העליונים והתחתונים. כתוב, 'השירה הזאת לאמר' שפירושו הוא לאמר באותו הזמן. 'לאמר' בארץ הקדושה בזמן שישבו ישראל בארץ. 'לאמר' בגלות. 'לאמר' לעולם הבא].

בזוהר הקדוש (חלק ב' קלא' ע"ב) כתוב: בההוא זמנא דמסיימי ישראל שבחי דאינון תושבחן דדוד, כדין תושבחתא דשירתא דימא, וכו'. משום הכי אצטריך לומר לה בשירותא דתקונהא. והאי תושבחתא מעליא מכל שאר תושבחן דעלמא וכו', ע"ש. [פירוש: בזמן ההוא שמסיימים ישראל השבחים של תשבחות דוד, אז אומרים התשבחה של שירת הים וכו' ותשבחה זו חשובה מכל שאר תשבחות שבעולם. בה בשעה שנאמר שירת הים מתעטרת כנסת ישראל בכתר ההוא שעתיד הקב"ה לעטר את מלך המשיח וכו' משום כך צריך האדם לשום רצונו בשירה זו וכל מי שזכה בה בעולם הזה, זוכה לראות את מלך המשיח בכתר ההוא, וזוכה לשבח שירה זו שם, ע"ש. בספר יסוד ושורש העבודה האריך בפירושים על שירת הים וכתב שם לאומרה ולכוין בפרוש התיבות פי' רש"י שבחומש ועוד פירושים, ובסוה"ד כתב: ומאוד מאוד ראוי ליזהר בכל הכוונות הנ"ל. ובודאי אם ישים אדם עליו נפשו ולבו בזה תבוא הכוונה ממילא באמירת התיבות ויוכל להתפלל עם הציבור אחר ההרגל, אך יכוין לתת בזה נחת רוח ליוצרינו ובוראינו ית"ש ויתעלה, כי זה כל האדם כפי שהארכתי בזה לעיל, אחיי ורעיי אהובי נפשי, אמירת התיבות בלבד זולת כוונת הלב בודאי אינו נחשבת לשירה כלל ולא הי' מתפאר הזוה"ק בכמה מקומות בגודל מעלת, ע"ש. (וע"ע בספר כל בו).

*מח"ס 'אתקינו סעודתא' ו'שערי בית המדרש'/ אתר שטייגן

שו"ת קיץ
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלת ח. ב.: שלום כבוד הרב. זיכה אותי הקב"ה ולפני מספר שנים חזרתי בתשובה שלמה. בעבר הלא דתי שלי, עשיתי הרבה שטויות אשר כיום אני מתבייש בהם ומשתדל לחזור עליהם בתשובה. חלק מהשטויות שעשיתי הולכות איתי לכל מקום... אני מדבר על כל מיני קעקועים שחרטתי בבשרי במקומות שונים בגוף. מאוד הייתי רוצה להסיר אותם, אך העלות הכלכלית מונעת ממני. יש לי חברים שכדי להיפטר מהקעקועים צרבו את מקום הקעקוע עם מגהץ חם, וכעת יש להם צלקת יפה... העיקר לא קעקוע. אני לא מספיק אמיץ לעשות זאת. אך כעת ברצוני לדעת, האם מבחינת ההלכה אני חייב להסיר את הקעקועים, או שאין בזה חובה ואת הנעשה אין להשיב?

תשובה: איסור 'כתובת קעקע' הוא **אינו** איסור מתמשך, ולכן הסרת הקעקוע אינה מתקנת את האיסור, ומה שנעשה - נעשה[א].

התורה אסרה את עשייתו של כתובת הקעקע, אך אינה אסרה את מציאותו של הקעקוע, ולכן - קעקוע שכבר נעשה, אינו מחויב להסירו.

אולם, כתבו הפוסקים[ב] שאף על פי שמצד הלכות 'כתובת קעקע' אין חיוב להסירו, מכל מקום נכון הדבר להסירו, כדי למעט תיפלה, וכדי שלא יהא לו 'מזכרת עוון' על חטאיו[ג], ואין לחוש שעל ידי כך חובל בגופו שלא לצורך.

במידה ומדובר בקעקוע לא צנוע, יש יותר חיוב להסיר, וזאת כדי שלא יכשל בעצמו ולא יכשיל אחרים במראות אסורות[ד]. וכן בקעקוע של צורת עבודה זרה.

הובא לידיעתי כי קיים כיום גמ"ח להסרת קעקועים, אשר מנוהל על טהרת הקודש (לגברים על ידי גברים ולנשים על ידי נשים ובשעות נפרדות) ובעלות כלכלית של רבע ממחיר השוק, וזאת עבור אנשים / נשים אשר רוצים להסיר את קעקועיהם מהסיבות הנכונות.

להלן 'קישור' לאתר של הגמ"ח הנ"ל בו ניתן למצוא את כל המידע אודותיו:

http://tattoos-off.co.il

ושאלה נוספת שהגיעה למערכת באותו עניין:

שאלה: שלום כבוד הרב! לאחרונה בחנתי אפשרות לעשות 'איפור קבוע' בעור הפנים. בחנתי את הדברים בעיקר מבחינה רפואית וקוסמטית, אולם לא העליתי על דעתי שיש בכך בעיה הלכתית. חבר של בעלי שיש לו ידע בהלכה העיר את תשומת ליבו שיש פוסקים האוסרים לעשות זאת משום שזה נחשב 'כתובת קעקע'. ביקשתי מבעלי שיברר זאת והוא ניסה לשאול כמה תלמידי חכמים אולם לא קיבל מהם תשובה ברורה. אני לכשעצמי לא מבינה איך איפור קבוע יכול להיחשב כתובת קעקע. האם לרב יש תשובה ברורה בעניין זה?

תשובה: איפור קבוע הוא תהליך בו מחדירים צבע ע"י מחט מתחת לשכבות העליונות של העור, באופן דומה ליצירת כתובת הקעקע אלא שכתובת קעקע מאחר והיא חודרת לשכבות עמוקות יותר - נשארת לתמיד, ואילו האיפור הקבוע מחזיק מעמד במשך חודשים רבים או אפילו כמה שנים אבל לא לצמיתות.

מאחר ותהליך עשייתו של ה'איפור הקבוע' דומה לתהליך עשיית הקעקועים, שבשניהם מחדירים צבע / דיו לשכבות התחתוניות של העור על ידי עשיית נקבים בעור, דנו בזה הפוסקים האם אכן מותר או אסור לעשות 'איפור קבוע', והעלו כמה וכמה סברות להקל:

א) ייתכן שהתורה לא אסרה כתובת קעקע אלא כאשר הקעקוע מתקיים לצמיתות, אך האיפור קבוע שאינו מתקיים לצמיתות וכנ"ל, ייתכן שיש להתיר.

ב) ייתכן שהתורה לא אסרה קעקוע אלא כאשר מקעקע על בשרו אותיות, או ציורים בעלי משמעות, אך סתם החדרת צבע לעור שאינה יוצרת כתיבה או ציור ייתכן ואין בה איסור.

ג) ניתן לצרף גם את שיטת הראשונים הפוסקים כשיטת רבי שמעון[ה] שאינו חייב בכתובת קעקע אלא כשכותב שם של עבודה זרה.

והנה יש להבחין בין שני מצבים בהם נזקקים לעשות 'איפור קבוע'. יש נשים שנאלצות לעשות זאת משום שאילולי זאת מתביישת היא ללכת ברחוב, וכגון אישה שמסיבה כזו או אחרת נשרו לה הגבות וכדומה, אך יש נשים שאין עושות זאת משום כך אלא רק משום טעמי יופי חיצוני ונוחות גרידא.

במצב הראשון, בו אנו נזקקים להתאמץ להתיר וזאת מפני כבוד הבריות והצער הרב הכרוך בכך, כתבו כמה מהפוסקים[ו] להקל

בהסתמך על הסברות הנ"ל, אולם במצב השני בו אין אנו נזקקים להתאמץ להתיר, הורו גדולי הפוסקים להימנע מכך משום חשש איסור תורה של 'כתובת קעקע' שיש בדבר[ד].

אמנם דעת הגר"ע יוסף זצ"ל[ה] שגם אישה המעוניינת לעשות כן רק משום שיקולי יופי ונוחות, יש לה על מה שתסמוך ואין מזניחין אותה.

א - שו"ת להורות נתן חלק ח' סימן ע"ב, חישוקי חמד לפסחים דף ע"ה ע"ב.
ב - שם, וראייה מדברי המנחת חינוך (מצווה ל"ב, מוסך השבת, אות ל"ה מלאכת מוחק) שהמוחק כתובת קעקע בשבת חייב מאחר ואינו נכון שיהיה כתובת כזו על ישראל (וממילא זה נחשב 'תיקון' ולא 'קלקול') וכן כתב בשו"ת בנין אב חלק ה' סימן נ"ו.
ג - ובחישוקי חמד למסכת מכות דף כ"א ע"א כתב הגר"י זילברשטיין שליט"א שאף גוי שהתגייר ובגיותו עשה כתובת קעקע ראוי לו להסירה כעת לאחר גיורו, שלא ראוי שעל גוף ישראל יהיה כתובת קעקע.
ד - ועיין בשו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן י"א ושו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן פ"א לעניין הנחת תפילין כאשר יש לו כתובת קעקע לא צנועה על זרועו.
ה - מובא במשנה מסכת מכות דף כ"א ע"א.
ו - הגר"ע יוסף זצ"ל בספר טהרת הבית חלק ג' עמ' כ"ט - ל"ד (ועיין שם מה שמביא מעוד כמה וכמה פוסקים שנקטו להקל [אך מביא גם שיש אוסרים]) שו"ת מנחת אשר חלק ב' סימן נ"ו, מאמר של הרב עזרא בצרי שליט"א בתחומין י' תשמ"ט עמ' 282.
ז - והגר"ש וואזנר זצ"ל (קובץ אור ישראל, מונסי - ניסן תשנ"ט עמ' ט"ז) הוסיף שמעשה שחץ הוא וידוע מה דאיתא במ"ר כי דברים כאלה היו גורמים בחורבן ביהמ"ק.
ח - בטהרת הבית חלק ג' שם, ומביא שכן דעת הגר"א נבנצאל שליט"א הובאו דבריו בספר 'והיה העולם' עמ' קס"א.

סיפור לשבת

כך ניצלו רבי שמעון בר יוחאי ואלעזר בנו מהרומאים*

עד לאותם ימים בהם חי ופעל רבי שמעון בר יוחאי, היתה תקופה קשה ביותר לעם ישראל. הרומאים, ובראשם הקיסר אדרינוס, רדפו את היהודים בכל מקום שהיו. רדיפות אלו נמשכו מאז חורבן הבית ועד לתקופה זו של רשב"י. במיוחד רצו הרומאים לגזור על היהודים שימירו את דתם על ידי גזרות קשות, ודור זה היה נקרא בפי חז"ל "דור של שמד", כי זה היה עיקר מטרתם - השמדה רוחנית של כלל ישראל. כידוע, הם הוציאו להורג את עשרת הרוגי מלכות, אשר ביניהם נמנו גם רבותיו של רשב"י. אך לאחר מכן, בימיו של רבי שמעון, כשעלה על כס קיסרות רומי המלך אנטונינוס פיאוס, הוקל מעט עולם של הרומאים. אולם לא כן היה גורלו של רבי שמעון. הוא עצמו נרדף על ידי המלכות ואף הוציאו עליו גזר דין מות, מסיבת היותו מנהיג עם ישראל ומלמד תורת ה'. הוא הוכרח להימלט ולהסתיר את עצמו במערה שלש עשרה שנה, ומעשה שהיה כך היה:

הרומאים, במקביל לגזרותיהם, החלו בבניית ארץ ישראל: הם בנו גשרים ושוקים ותקנו מרחצאות, והכל בכדי להראות ליהודים, שטוב וכדאי להתחבר אליהם ולחסות בצלם. באותה עת ישבו יחד חכמי ישראל והם: רבי יהודה בר אלעאי, רבי יוסי ורבי שמעון בר יוחאי, וישב איתם גם יהודה בן גרים. פתח רבי יהודה ואמר: "כמה נאים מעשיהם של אומה זו (הרומאים): תקנו שוקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות!" רבי יוסי שתק ולא הגיב מאומה. לצורך עצמם: תקנו שוקים - להנאתם ולטובתם, תקנו מרחצאות - נענה רבי שמעון בר יוחאי ואמר: "כל מה שתקנו לא תקנו אלא לעדן בהם עצמם, תקנו גשרים - ליטול בהם מכס".הלך יהודה בן גרים וסיפר את הדברים לקרוביו וידידיו, ומתוך כך נודע הדבר גם למלכות. יצא דבר המלכות וגזרתם על כל המשתתפים באסיפה: רבי יהודה ששיבח את הרומאים - יתעלה ויהיה ראש המדברים בכל מקום. רבי יוסי ששתק - יגלה לציפורי. רבי שמעון שגינה את המלכות - יהרג. כאשר נודע הדבר לרבי שמעון, ברחו הוא ובנו רבי אלעזר מביתם והתחבאו בבית המדרש. כל יום היתה אשתו מביאה להם לבית המדרש פת לחם וכד של מים לסעוד את לבם. כאשר גברו החיפושים, חשש רבי שמעון שמא יתגלה מחבואם, ואמר לבנו: חושש אני שמא יגלו את מקום מחבואנו, חייבים אנו להסתתר במקום אחר. יצאו רבי שמעון ובנו מבית המדרש וברחו אל מחוץ לעיר, והתחבאו במערה בכפר פקיעין אשר בגליל העליון. שם נעשה להם נס גדול, ונבראו להם בפתח המערה עץ חרובים ומעין מים, מהם אכלו ושתו רשב"י ובנו כל ימי היותם במערה. היה זה נס בתוך נס, כיון שעץ החרוב אינו טוען פירות אלא לאחר שבעים שנה,ואילו כאן הוציא פירות בו במקום. ועוד מנפלאות העץ, שאף על פי שהיה עץ של חרובים, היה נהפך בכל ערב שבת לאילן של תמרים. בזמן ששהו במערה היו פושטים את בגדיהם כדי שלא יתבלו, והיו יושבים עד צווארם מכוסים בחול, כשהם לומדים ועוסקים בתורה. רק בשעת התפילה לבשו את בגדיהם והיו מתפללים בהם, ולאחר מכן שוב היו פושטים את בגדיהם, מתכסים בחול וממשיכים ללמוד. שתים עשרה שנים רצופות ישבו רבי שמעון ובנו במערה, ואף אחד לא ידע על מקום מחבואם זולת אליהו הנביא, שהיה בא אליהם פעמיים בכל יום ולומד עימהם. באותו הזמן הגיע רבי שמעון למדרגותיו הנשגבות,שם נתגלו לו סתרי תורה ורזין דרזין, ואחר שיצאו מהמערה גילה אותם לבני החבריא, וכמו שהעיד רבי יוסי, שמיום בו עזב רבי שמעון את המערה, לא היה דבר שנעלם מהחברים, והסודות העליונים ביותר נתגלו להם בבהירות כה גדולה, כאלו נתנו באותה שעה מהר סיני.

המשך בעמוד הבא...

לאחר שעברו שתים עשרה שנה, מת המלך והגזרה נתבטלה, אלא שלא היה מי שיודיע לרבי שמעון בר יוחאי, מאחר שלא ידעו היכן הוא נמצא. בא אליהו ועמד על פתח המערה ואמר: מי יודיע לבן יוחאי שהמלך מת וגזרותיו נתבטלו? שמעו זאת רבי שמעון ובנו ויצאו מן המערה. בצאתם מן המערה ראו בני אדם כשהם חורשים וזורעים. התפלא רבי שמעון על העולם שנוהג כמנהגו, ואמר: כיצד מניחין הללו חיי עולם ועוסקים בחיי שעה? מרוב קדושתם ופרישותם מחיי העולם הזה, כל מקום שנתנו בו עיניהם - מיד נשרף! יצאה בת קול ואמרה להם: יצאתם מן המערה כדי להחריב את עולמי? חזרו למערתכם! הלכו רבי שמעון ובנו וחזרו למערתם, וישבו שם שנים עשר חדשים נוספים. נענה רבי שמעון ואמר: כבר נענשנו דיינו, כי גם משפט רשעים בגיהנום אינו יותר משנים עשר חודש. יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! כשיצאו מן המערה, פגשו בצייד שהיו בידו קשת וחץ ללכוד בהם צפרים. עמדו והבחינו, כי יש מהם נלכדים, ויש מהם שנמלטים מהחץ ואינו פוגע בהם. כששמע רבי שמעון בת קול מן השמים האומרת: "דימוס, דימוס!" (הצלה ושחרור), לא היתה הציפור נלכדת, וכשהקול יצא והכריז: "ספקולא!" נלכדה הציפור. פנה רבי שמעון אל בנו רבי אלעזר ואמר: - אם ציפור אינה יכולה להילכד אלא אם כן נגזר עליה מן השמים, נפש אדם בודאי שלא! אם כן למה לנו להיחבא?

לאחר שיצאו מן המערה, ראה רבי אלעזר כי האנשים עוסקים בהבלי העולם הזה ואינם עוסקים בתורה, היה רבי אלעזר מעניש אותם ורבי שמעון מרפא אותם. אמר לו רבי שמעון לבנו: בני, די לעולם אני ואתה, שאנו עוסקים בתורה!

בערב שבת עם חשכה ראו זקן אחד כשהוא מחזיק בידו שתי חבילות של הדסים וממהר לביתו. שאלו אותו: למה לך חבילות אלו? אמר להם: לכבוד שבת הבאתי אותן, להריח בהן! שוב שאלו אותו: למה לך שתים ואין די לך באחת? אמר להם: שתי אלו, אחת כנגד "זכור" ואחת כנגד "שמור"! אמר לו רבי שמעון לבנו: בוא וראה כמה חביבות הן המצוות על עם ישראל! ושניהם שמחו מאד על שמצאו בדרכם יהודי יקר זה. אז נתיישבה ונחה דעתם, ויותר לא הקפיד רבי אלעזר.

לאחר שיצאו מהמערה היו רבי שמעון ובנו תשושי כח וכל גופם העלה חבורות ופצעים. כששמע חתנו רבי פינחס בן יאיר שכבר יצאו מן המערה, הלך לקראתם לקבל את פניהם, והביאם לטבריא כדי לרחוץ שם בחמי טבריא.הכניסם לבית המרחץ והיה סך ורוחץ את גופם במים ובשמן. ראה רבי פינחס שכל גופם מלא סדקים ובקעים, מחמת החול שישבו בו במשך שלש עשרה שנים. התחיל רבי פינחס לבכות מרוב צער, ונשרו הדמעות על פצעיו של רבי שמעון והכאיבו לו מאד. אמר לו רבי פינחס: אוי לי שראיתי אותך פצוע ומוכה! אמר לו רבי שמעון: אשריך שראיתני בכך, שאלמלא ראית אותי כן, לא היית מוצא בי כל כך הרבה תורה! וספרו לנו חכמינו ז"ל, שאמנם גם לפני שנכנס רבי שמעון אל המערה היה גדול מאד בתורה, אך לפני היות רבי שמעון במערה - כאשר היה מקשה איזה קושיה תוך לימודו, היה רבי פינחס מתרץ לו ועונה שנים עשר תירוצים, ועכשיו לאחר שיצא מן המערה - כשהיה רבי פינחס מקשה קושיה, היה רבי שמעון מתרץ לו עשרים וארבעה תירוצים על קושייתו!

לאחר שרחצו את גופם בחמי טבריא, עלתה להם ארוכה: פצעיהם נתרפאו וגופם התחזק והחלים. פעם אחת, בלכתו בדרך, פגש רבי שמעון בר יוחאי את יהודה בן גרים - אותו אדם אשר לא שמר את מוצא פיו, ומשום כך נאלצו רבי שמעון ובנו להסתתר במערה. התפלא רבי שמעון ואמר: "עדיין נמצא זה בעולם?" נתן בו רבי שמעון את עיניו והביט בו בהקפדה - ומיד נעשה יהודה, ערימה של עצמות.

* אמנם אנחנו אחרי ל"ג בעומר, אבל מסתבר, להפתעתי, שרבים וטובים אינם מכירים את סיפור הצלתם של רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו זי"ע. אנחנו עדיין בתוך ימי הספירה ולא מאוחר להשכיל בפרשה פלאית זו. ■

שביבים / שאול שיף

בני ישראל מחוברים האחד לשני בארץ ישראל

/ הרב תומר אנגלסמן

כאשר יהודי מגיע למצב שהוא זקוק לכסף למחייתו, כי מצבו הכלכלי התדרדר,ישנה מצווה לעזור לו. הדרך הטובה ביותר היא לתמוך בו על ידי נתינת כסף באופן של הלוואה, על מנת שיחזיר כעבור זמן שנקבע, או אם נותן ההלוואה מסכים להאריך את הזמן עד אשר ישתפר מצבו של חברו הנצרך. בפסוק: "אל תקח מאתו נשך ותרבית" התורה מזהירה את המלווה שלא יבקש מחברו ריבית שהיא תוספת לסכום הכסף שניתן בתחילה. איסור ריבית הוא איסור חמור שהתורה משווה אותו לנשיכת נחש, ובמדרש משווים את איסור ריבית לשלושת העבירות החמורות בתורה. אחרי הפסוק שמצווה על איסור הריבית, מופיעה ההבטחה שה' ייתן לנו את ארץ כנען. וננסה להבין מדוע התורה בחרה להדגיש אחרי איסור ריבית את נתינת הארץ?

ר' יהודה ליווא בן בצלאל הידוע בכינויו המהר"ל, שבצד גדלותו ועיסוקו בכל ענפי התורה, דאג לגיים עזרה לעניי ישראל, הסביר את משמעות האיסור החמור. על פי המהר"ל, לקיחת ריבית היא **פגיעה באחדות עם ישראל**. זאת, מפני שהביטוי לאחדות בין אחים היא ש**נותנים זה לזה ומקבלים זה מזה**. לעומת זאת האדם שנותן הלוואה ולוקח ריבית הוא הופך את המתיקות של הנתינה לנשיכה של נחש כאשר מנצל את מצוקתו של אחיו כדי להרוויח! כעת מובן

גם הקשר להבטחה על ארץ ישראל שבה האחדות של עם ישראל היא במצב השלם ביותר! וכך נאמר בגמרא, **שמזמן שעברו ישראל את הירדן, ישראל נעשו ערבים זה לזה ומאוחדים!**

מעלת ה"מלמד" על האב

בכפי נכדיו של הרהי"ק בעל ה"המאיר נתיבים" זיע"א [יום ההילולא י' אייר] מסופר: בעת שמלאו לו חמש שנים כבר התחיל ללמוד גמ', המלמד התחיל ללמוד אתו את המשנה במסי ב"מ לג. אבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת. אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא. אותו שבוע היה שבוע של פי "במדבר", ובערב שבת חזר המלמד אתו על כל פרשת השבוע עם פירשי". ביום ש"ק אחר התפילה, הזמין אביו הרב דמתא לביתו, את חשובי העיר יאזלוביץ, כדי שישמחו אתו יחד בשמחת התחלת לימוד הגמי של בנו הקטן. וכמנהג הימים ההם העמידו את הילד הקטן על השולחן, והוא התחיל להרצות בעל פה את דברי המשנה הנזכרת מתוך הטעמה והסברה מיוחדת. פתאום שקע הילד בהרהורים, וכאשר שאל אותו אביו במה הוא מהרהר? השיב הילד בתמימות: כשחזרתי דברי המשנה, נתקשה לי דברי רשי" בפי השבוע עה"פ: ואלה תולדות אהרן ומשה [במדבר ג, א], ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן משה תורה, ללמדך שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. וקשה לי, הלא לפי דברי המשנה שחזרתי עליה עכשיו, רואים, שיפה כוח המלמד מכוח האב כיון שהאב מביא את בנו לחיי עוהי"ז ואילו המלמד מביא את הילד לחיי עוהי"ב, ואיך זה כותב רשי": כי המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, בשעה שמעלת המלמד גדולה יותר ממעלת האב? כל הנאספים התפלאו והשתוממו על חריפות שכלו של הילד, והנה פנה אליו אביו וטפח לו בחיבה על שכמו, ואמר לו: מאיריקה יפה שאלת, ועתה נסה בעצמך למצוא איזו תשובה לתמיהתך זאת. הילד הרהר שעה קלה, והנה קרנו פניו, וענה בלי שום צל של מבוכה: אני חושב שכוונת רשי" ז"ל היא אחרת מכפי שלמדני רבי, ולדעתי כך היא הכוונה: המלמד את בן חבירו תורה "מעלה" עליו הכתוב, הפסוק מעלה ומרומם את המלמד הרבה יותר מכאילו ילדו הוא בעצמו, כי המלמד עולה למעלה מן האב... כשהילד רצה להמשיך את הסבריו, התפרצה פתאום אמו לתוך החדר, וחטפתו מעל השולחן מפני שחששה מעין-הרע.

[נר ישראל / ו"באר בשדה"]

נהגו כבוד זה בזה

הגאון רבי העניך לעלין, רבה של בנדין, ישב בביתו באסיפת רבנים חשובה, בתוך כדי כך נכנס אורח הביתה. ביקש הרב סליחתם של הרבנים ויצא לקראת האורח בפנים מאירות, וכמו כן ביקש מהרבנית להכין ארוחה נאה עבורו. כאשר הסתיימה האסיפה, שאלה הרבנית את בעלה: "מי היה האורח החשוב שהסברת לו כה פניך?" השיב הרב: "איני מכירו. אך כלל נקוט בידי - אורח צריכים לקבל בכבוד ולכבדו כראוי!".

סחיטת לימונים בשבת / "סולם"

לכאורה היה ראוי לאסור בהחלט סחיטת לימונים בשבת, שהרי עיקר ייעודו של הלימון הוא לסחיטה לצורך המיץ שלו, שהרי אין רגילות לאכול לימונים. ואף על פי שלסחוט לימון ביד, על גבי מאכל, בודאי שיש להקל, אבל לסחוט לימון לתוך משקה כדי להכין "לימונדא", או לתוך כלי ריק, לכאורה נכון לאסור. אלא שבאמת כבר בזמנו של מרן הבית יוסף, נהגו במצרים לסחוט לימונים בשבת גם לצורך הכנת משקאות, ומרן הבית יוסף תמה על מנהג זה, שאפילו תלמידי חכמים גדולים נוהגים לסחוט לימונים, ואף אחד לא פקפק בזה. וכתב מרן הבית יוסף להסביר את המנהג, כי באמת לא נאסרה סחיטה, אלא כששותים את מי סחיטת הפרי, בלי תערובת משקה אחרת, כמו מיץ תפוזים ושאר מיצי פירות. אבל מיץ לימון, שאין הדרך לשתות אותו בפני עצמו, אלא רק על ידי תערובת מים וסוכר, (או לצורך תיבול מאכלים), אין איסור לסחוט אותו בשבת. וכן פסקו רבים מן הפוסקים, וכן פסק מרן בשלחן ערוך. אבל כנגדו קמו כמה פוסקים וערערו על דין זה, וכתבו להחמיר בסחיטת לימון בשבת. לפיכך, מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל פסק, שאף על פי שבודאי העיקר להלכה שמותר לסחוט לימונים בשבת, אפילו לתוך משקה, ואפילו לתוך כלי ריק כדי להכין ממנו משקה או להשתמש בו לתיבול הסלט בשבת, וכדעת מרן השולחן ערוך שקבלנו הוראותיו. אבל מכל מקום, נכון לחוש לכתחילה לדברי המחמירים בזה, משום שאפשר להחמיר בזה בנקל. ולכן כאשר אדם שמכין לימונדא בשבת, ישים קודם בכלי את הסוכר, ויסחט על גביו את הלימון, שאז הלימון נבלע בסוכר, וממילא אין בזה שייכות למלאכת סחיטה, שהרי הסוכר הוא מאכל ואינו משקה, כפי שביארנו, ורק אחר כך ימזוג את המים להכנת הלימונדא. וכתב הגאון רבינו חיים פלאג'י, שאמרו סימן לזה: והנה "סולם" מוצב ארצה, ראשי תיבות, ס'וכר ל'ימון מ'ים. וכל זה על דרך חומרא, אבל מעיקר הדין יש להקל בזה כדעת מרן, אלא שנכון להחמיר בזה במקום שאפשר.

[הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א]

מדוע קולעים את החלה?

השבת מייצגת את רעיון האחדות. ששת ימות השבוע הם הפרדיגמה של מגוון ושוני. אלה הם ששת הכיוונים בעולמנו התלת-ממדי - צפון, דרום, מערב, מזרח, מעלה ומטה. בימות החול אנו עסוקים בחיפושים כלפי חוץ, מלאי יוזמה ופעולה, מנסים לשלוט בסביבתנו.

השבת, לעומת זאת, מייצגת את הנקודה הפנימית. השבת פונה פנימה והיא מלאה בתחושת שלום ואחדות. זו הסיבה שבגללה אנו מברכים זה את זה ב"שבת שלום", שבת שלום ואחדות. השבת מייצגת גם את ההפנמה של ברכות ששת ימי העבודה והכוונתן לבתינו ולחיינו.

אולי קליעת החלה, הנאכלת ליד שולחן השבת, מייצגת גם היא את רעיון האחדות הזה: את האופן שבו אנו קושרים הכל יחדיו, מביאים את כל השוני בחיינו להרמוניה שלווה ואחדות שרק השבת מסוגלת להביא. רוב החלות נקלעות משישה גלילי בצק. שתי החלות יחד מהוות אף הן סמל ל"לחם הפנים", שנים-עשר הלחמים שהוצבו בכל שבת על שולחן הזהב שבבית המקדש.

(חנה ויסברג, מרצה מבוקשת ברחבי תבל,
מנהלת סמינר בטורונטו / "בית חב"ד")

"אל תונו איש את אחיו"

באונאת ממון כתוב: "איש את אחיו". ולהלן באונאת דברים כתוב :"איש את עמיתו" ?

משום שאונאת ממון יתיר האדם לעצמו עפ"י רוב לרמות את קרוביו ואחיו שיש לו עליהם כל מיני טענות של קיפוחים בירושה .... ולכן הזהירה התורה קודם באחיו וכל שכן באחרים.

אבל באונאת דברים מעדיף הוא להונות איש זר מאשר את קרובו, כי בזלזול קרוביו יזולזל גם הוא ולכן הזהירה התורה קודם על אחרים.

(רצ"א שפירא מדינוב / מתוק מדבש)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il